

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

1 oktober 1998

VOORSTEL VAN DECREET

– van mevrouw **Patricia Ceysens c.s.** –

houdende scheidings- of omgangsbegeleiding en scheidingsbemiddeling

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. Justitie versus welzijn

'Beter een slecht akkoord dan een goed vonnis' luidt het vandaag meer dan eens. Dergelijke uitspraak maakt meteen duidelijk hoe het gesteld is met de beeldvorming over, maar tevens met de waardering van onze justitie en haar actoren bij brede lagen van de bevolking.

Dat de publieke opinie tal van vragen over de werking van ons juridisch apparaat heeft, is niet verwonderlijk. En toch heeft justitie een rol te spelen die niet zomaar kan worden overgenomen door het welzijnswerk of eender welke vorm van private geschillenbeslechting, waartoe bijvoorbeeld een verkeerd begrepen scheidingsbemiddeling aanleiding zou kunnen geven. Meer in het algemeen is de verwarring tussen de opdracht van justitie en welzijn groot. Daar waar het welzijnsbeleid moet uitgaan van een maatschappelijk zinvolle (individuele) hulpverlening, heeft justitie de opdracht een aantal fundamentele rechtswaARBorgen te verlenen aan maatschappelijk waardevolle verbintenissen tussen mensen. Vandaar dat het van kapitaal belang is dat duidelijk inhoud wordt gegeven aan een aantal begrippen alsook dat enkele krijtlijnen worden getrokken.

Dit geldt zeker en vast voor de scheidingsbemiddeling. Daarover wordt vandaag op diverse fora druk gedebatteerd. Alleen gaan onder die ene term nogal uiteenlopende inhouden met verschillende kwaliteitsnormen schuil. En daar is niemand bij gebaat. Zeker niet de consument-rechtsonderhorige die zeer moeilijk kan uitmaken wat door wie tegen welke prijs wordt aangeboden. Er ontstaan misverstanden, zelfs misbruiken en mensen voelen zich bedrogen. Zo stellen sommigen echtscheidingsbemiddeling voor als een heel nieuwe vorm van uit de echt scheiden. Zij stellen dat het een alternatief is voor de (v)echtscheidingen die we nu kennen. Anderen zien dergelijke bemiddeling veel eerder als een methode. Teneinde deze verwarring uit de weg te ruimen doen we er goed aan even terug te grijpen naar de actuele basiswetgeving over echtscheiding.

II. Echtscheiding : de huidige basiswetgeving

Het Burgerlijk Wetboek kent momenteel vier gronden voor echtscheiding :

- 1° overspel ;
- 2° gewelddaden, mishandeling of grove beledigingen ;
- 3° vijf jaar feitelijke scheiding ;
- 4° onderlinge toestemming.

Samengevat spreken we over twee vormen van echtscheiding, met name de echtscheiding op grond van bepaalde feiten (de schuldechtscheiding na vijf jaar feitelijke scheiding) en de echtscheiding door onderlinge toestemming. Wie daar een alternatief – zoals bijvoorbeeld de schuldloze echtscheiding of de echtscheiding met beperkte onderlinge toestemming – aan wil toevoegen zal dit noodzakelijkerwijze via een wetsvoorstel in het Federale Parlement moeten doen. Met een voorstel of ontwerp van decreet kunnen we dit (vandaag) niet. We moeten dus leven met de beperkte mogelijkheden die het Burgerlijk Wetboek ons biedt.

Daarenboven voorziet het gerechtelijk wetboek voor beide vormen van echtscheiding een specifieke procedure waarvan niet anders dan – opnieuw – bij wet kan worden afgeweken. Zo moet de echtscheiding op grond van bepaalde feiten ingeleid worden door een dagvaarding. Voor de echtscheiding door onderlinge toestemming is dat een verzoekschrift waarbij de overeenkomst(akte) moet worden gevoegd waarin de wederzijdse rechten waarover partijen een vergelijk moeten treffen integraal worden geregeld.

Laat de echtscheiding op grond van bepaalde feiten precies omwille van de vaak pijnlijke omstandigheden weinig ruimte tot bemiddeling (dit is nog iets anders dan begeleiding !), dan is dat natuurlijk geheel anders voor de echtscheiding door onderlinge toestemming. Kan in de eerste vorm na verloop van tijd nog steeds overgestapt worden naar een onderlinge toestemming zodat de echtscheiding beëindigd wordt met een overeenkomst, dan is dergelijke akte bij de echtscheiding door onderlinge toestemming van bij het begin vereist.

Omwille van het juridisch belang en de draagwijdte van deze akte – eens ze wordt afgesloten en de echtscheiding op basis ervan wordt uitgesproken, kan men er niet meer op terugkomen – wordt deze vandaag doorgaans door vakspecialisten, met name advocaten en notarissen, opgemaakt.

Notarissen hebben van oudsher de opdracht te onderhandelen en bemiddelen tussen meerdere partijen met het oog op het bereiken van een schriftelijke overeenkomst met een duidelijke bewijskracht. Advocaten die daartoe door de Orde speciaal opgeleid en geaccrediteerd worden,

mogen sedert enige tijd en uitsluitend in familie zaken eveneens de belangen van meerdere partijen behartigen door bemiddeling.

Maar hoe langer hoe meer treden ook andere initiatieven naar buiten met hun dienstverlening op dit vlak. Zo bijvoorbeeld de polyvalente centra voor algemeen welzijnswerk maar ook zelfstandige therapeuten en dienstverleners. Het is evenwel lang niet altijd duidelijk wat in het kader van deze bemiddeling wordt aangeboden. Sommigen willen de scheidende partijen doen inzien dat het in ieders belang en zeker in dat van de kinderen is dat ze op een waardevolle en humane wijze verder met elkaar leren omgaan. Het gaat dan om een vorm van relationele hulpverlening die onmiskenbaar zeer heilzaam kan zijn voor de toekomst van alle betrokken partijen. Anderen nemen de taak op zich om samen met partijen ook een akte op te stellen die de toekomst definitief vastlegt en die als dusdanig op de rechtbank wordt neergelegd. Het hoeft wellicht geen betoog dat dit niet zonder gevaren is. Wanneer deze akte juridisch (bijvoorbeeld op het vlak van alimentatiegeld, fiscale maatregelen, pensioenrechten, e.d.) onvolkomen is, zullen partijen hiervan ernstige schade kunnen onder vinden.

Zulke nare ervaringen hebben er in Nederland toe geleid dat op verzoek van het Ministerie van Justitie het fenomeen grondig werd doorgelicht.

III. Het Nederlandse voorbeeld : het rapport Anders Scheiden

In Nederland ontstonden er reeds in de jaren tachtig een aantal bureaus die aan bemiddeling bij echtscheiding deden, doch deze hielden het niet lang vol. De tijdsgeest was er nog niet rijp voor. Daar kwam de laatste jaren verandering in. Netjes uit elkaar gaan, vooral voor de kinderen, is in Nederland het nieuwe motto. In de praktijk kwam er een wildgroei aan initiatieven die hierop inspeelden. Het beleid wilde alles op een rijtje zetten.

Zo kwam de Commissie Herziening Scheidingsprocedure – de zogenaamde Commissie De Ruiter – met het Rapport 'Anders scheiden'. Op verzoek van het ministerie van Justitie wordt daarin op grondige wijze de scheidingsbemiddeling doorge licht. Het loont de moeite uitvoerig op de bevindingen van dit rapport in te gaan.

A. De bescherming van de belangen van de zwakkere partij en het jonge kind

In het rapport wordt op voortreffelijke wijze aangegeven waarom echtscheiding en scheidingsbemiddeling noodzakelijkerwijze een juridische dimensie hebben : 'die heeft rechtstreeks van doen met de waardering van het huwelijk binnen de samenleving. (...) Een andere, evenzeer belangrijke reden is het deels individuele, deels maatschappelijke belang dat wordt gehecht aan een rechtvaardige en duurzame regeling van de financiële en andere gevolgen van de echtscheiding. Het rechtvaardigen van de regeling heeft betrekking op de *bescherming van de belangen van zwakkere partijen*.' (zie ook nog onder E. Contra-indicaties).

Doorheen heel het rapport wordt daar herhaaldelijk en terecht aan toegevoegd dat bijzondere aandacht besteed moet worden aan *de waarborging van de belangen van het jonge kind in echtscheidingszaken*. 'Wat ten aanzien van de kwetsbare positie geldt voor de scheidende ouders, geldt nog in sterkere mate voor de aanwezige kinderen. Het initiatief tot scheiding gaat nimmer van de kinderen uit. Het overkomt hen.'

De commissie komt dan ook vrij snel tot de conclusie dat : 'gezien de potentiële complexiteit van het scheidingsproces en de verstrekkende gevolgen van scheiding, de betrokkenheid van een gespecialiseerd jurist bij de procedure noodzakelijk is. Een verplichte inschakeling van een juridisch deskundige geldt derhalve als randvoorwaarde.'

B. Zakelijke meningsverschillen en emotionele factoren

Maar het rapport wijst evenzo terecht op het specifieke karakter van de scheidingsprocedure door te stellen dat naast zakelijke meningsverschillen emotionele factoren een belangrijke rol spelen. 'Dit zijn met name negatieve gevoelens : woede, teleurstelling, schaamte, verdriet, rancune, schuldgevoelens, onzekerheid, enz. Juridische middelen zijn geen geëigende weg om aan deze gevoelens recht te doen. Bovendien beschikken rechtsbijstandverleners niet over voldoende tijd en zijn niet in de eerste plaats opgeleid om *de verwerking van de scheiding te begeleiden*.

De advocaat is vanouds een belangenbehartiger van één van de partijen. Hij heeft tot taak de juridi-

sche geschilpunten zo te rangschikken en aan de rechter voor te leggen dat deze in staat is snel tot een uitspraak te komen. De nadruk komt daarmee te liggen op de geschilpunten en minder op de gemeenschappelijke belangen die ook na het huwelijk deels in stand blijven.

In Nederland zijn scheidingsadvocaten inmiddels in sterke mate gericht op het bereiken van overeenstemming. In veel gevallen wordt door middel van onderhandeling en bemiddeling door de advocaat veel voorwerk verricht. De bovengenoemde problematiek geldt in het bijzonder voor scheidingen waarbij uit het huwelijk voortgekomen kinderen een onderdeel of zelfs speelbal binnen het conflict dreigen te worden. Ontbinding van het huwelijk betekent niet een beëindiging van het ouderschap. Het ouderschap wordt als een existentiële waarde ervaren. De emotionele betrokkenheid van de beide echtelieden bij conflicten over ouderlijk gezag en omgang is daardoor meestal groot. Voor de rechtsbijstandverlener kan de problematiek moeilijk in juridische termen te vatten zijn en van de rechter wordt soms een onmogelijke beslissing gevraagd. ...

Het doel van de scheidingsbemiddeling is niet een verzoening tussen de beide partners te bewerkstelligen, dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de vroegere verzoeningscomparitie. Scheidingsbemiddeling is erop gericht de beide echtelieden in staat te stellen de oplossingen voor geschillen met betrekking tot de gevolgen van de echtscheiding te vinden. De verantwoordelijkheid voor het oplossen van geschillen wordt gelegd bij de partijen zelf. Door over deze gevolgen met elkaar tot overeenstemming te komen, wordt verwacht dat de echtgenoten ook na de scheiding beter in staat zijn problemen die zich voordoen onderling op te lossen, zonder dat een beroep hoeft te worden gedaan op rechtsbijstand of op de rechter. Belangrijk voor het welslagen van een echtscheidingsbemiddeling is de strikte neutraliteit van de bemiddelaar. Daarbij is het niet de bedoeling dat de bemiddelaar zelf een bepaalde door hem juist geachte oplossing voor het geschil adviseert. Hij kan uiteraard wel opties voor oplossingen aanreiken. Door zijn ervaring als advocaat of notaris kent hij verschillende mogelijkheden om bepaalde problemen tussen partijen op te lossen. Zijn inbreng kan als volgt worden samengevat : informatieverstrekking (...), procesbegeleiding (...), juridische advisering (...).

Als belangrijk voordeel van scheidingsbemiddeling wordt vaak aangevoerd dat een regeling die door onderlinge overeenstemming tot stand is gekomen, minder problemen geeft bij de uitvoering dan regelingen die door de rechter zijn opgelegd. Dit geldt bij uitstek voor de omgangsregeling. Voor een goede uitvoering van een omgangsregeling is de medewerking van en de samenwerking tussen beide ex-partners (en de oudere kinderen) belangrijk. De uitvoering is kwetsbaar wegens optredende problemen en conflicten die vaak in sterke mate emotioneel geladen zijn. Juridische middelen om de uitvoering van een omgangsregeling veilig te stellen, zijn beperkt. Een maatschappelijke behoefte aan omgangsbegeleiding en -bemiddeling is duidelijk toegenomen. Behalve de genoemde scheidingsbemiddeling door VAS-leden en enkele omgangsbegeleidingsprojecten, zoals bij de stichting jeugdzorg in Groningen, wordt in deze behoefte momenteel niet voorzien.

C. Vertrouwelijkheid van de informatie

Het rapport wijst vervolgens op de noodzaak aan het vertrouwelijk optreden van de bemiddelaar. 'Tegelijkertijd dient informatie binnen het bemiddelingsproces op basis van *vertrouwelijkheid* te worden uitgewisseld. In ieder geval geldt deze vertrouwelijkheid voor de bemiddelaar. Het is onmogelijk om partijen een absolute geheimhoudingsplicht op te leggen hoewel ook aan hun kant alle belang bestaat bij het waarborgen van vertrouwelijkheid. Daarom dienen de partijen vooraf een bemiddelingscontract te sluiten waarin de geldende regels zijn vastgelegd.'

D. Tegenstrijdige belangen versus gemeenschappelijk belang

'Scheidingsbemiddeling is niet geschikt indien de onderlinge verstandhouding zo slecht is dat zinvolle communicatie tussen partijen onmogelijk is. Daarom is het ook belangrijk dat scheidingsbemiddeling in een zo vroeg mogelijk stadium wordt beproefd. Scheidingsbemiddeling is niet mogelijk wanneer door één van de partijen of door beiden het gemeenschappelijk belang van een goede regeling niet wordt onderkend en men alleen op het eigen voordeel uit is. Scheidingsbemiddeling vereist een rationele probleembenadering, maar biedt

tegelijktijd voldoende ruimte aan een emotionele betrokkenheid'.

E. Contra-indicaties

'Niettemin zijn er, naast de grote voordelen van scheidingsbemiddeling in het algemeen, wel enkele contra-indicaties te geven die in specifieke gevallen in een andere oplossingsrichting kunnen wijzen. Indien gekozen wordt voor de methode van scheidingsbemiddeling is de kans van slagen het grootst indien partijen hiervoor vrijwillig en gezamenlijk kiezen. De keuze voor scheidingsbemiddeling dient een eigen verantwoordelijkheid te zijn van de partijen. Indien er bij één van beide partijen *onvoldoende bereidheid* bestaat om aan het bemiddelingsproces deel te nemen ligt de keuze voor onderhandelingen tussen twee advocaten of notarissen die ieder één van de partijen bijstaan meer voor de hand.

Een andere contra-indicatie is gelegen in de mate van *gelijkwaardigheid van partijen*. Wanneer er duidelijk sprake is van een zwakke en een sterke partij kan de inschakeling van twee partijdige rechtsbijstandverleners de voorkeur verdienen boven één onpartijdige bemiddelaar.

F. Wie mag optreden als scheidingsbemiddelaar ?

'Indien voor bemiddeling wordt gekozen, is het de vraag wie als bemiddelaar kan optreden. In de vorige paragraaf is een korte functiebeschrijving van de scheidingsbemiddelaar gegeven. Op grond van de kwaliteitseisen die aan de scheidingsbemiddelaar gesteld kunnen worden, is de commissie van mening dat de vereiste kennis en vaardigheden niet uitsluitend op het juridisch vlak liggen. Naast een gedegen kennis van alle juridische gevolgen van scheiding, dient de scheidingsbemiddelaar evenzeer te beschikken over de vaardigheid het scheidingsproces te begeleiden, emoties te kanaliseren en de open communicatie tussen partijen te bevorderen en in stand te houden.

Daarnaast kan een beroep gedaan op specifieke en/of fiscale deskundigheid. De commissie kan zich daarom goed voorstellen dat ook andere beroepsgroepen dan advocaten en notarissen bij de scheidingsbemiddeling betrokken worden. Zoals in hoofdstuk 3 beschreven meent zij echter, met het oog op de waarborging van de betrokken belangen, dat het medeondertekenen van een schei-

dingsconvenant en de medeondertekening van de verklaring ten behoeve van de inschrijving van de scheiding door de ambtenaar van de burgerlijke stand aan de advocaat of notaris dient te worden voorbehouden. Enerzijds omdat het opstellen van een deugdelijke overeenkomst juridische kennis vereist, met name op het terrein van het verbintenissenrecht, anderzijds omdat voor zowel de advocaat als de notaris geldt dat zij lid zijn van een organisatorisch verband, waarin bevordering en bewaking van de kwaliteit en integriteit van de beroepsuitoefening plaatsvindt door middel van opleidingen, stages en tuchtrecht.

De commissie is van mening dat advocaten en notarissen in de toekomst voldoende moeten zijn opgeleid om zowel als bemiddelaar dan wel als onderhandelaar te kunnen optreden in scheidingszaken die op basis van het scheidingsconvenant zonder inschakeling van rechter tot stand komen. Dat vereist in de eerste plaats een uitbreiding van huidige beroepsopleidingen met cursussen, gericht op de specifieke deskundigheid en vaardigheden waarover een bemiddelaar moet beschikken. De concrete kwaliteits- en opleidingseisen met betrekking tot de scheidingsbemiddeling dienen, naar de opvatting van de commissie door de betrokken beroepsgroepen zelf te worden opgesteld. Ook het toezicht op de kwaliteit van de dienstverlening kan het beste door de beroepsgroepen zelf worden uitgevoerd langs de weg van het tuchtrecht.'

Tot daar het rapport 'Anders Scheiden'.

G. Afwijkende meningen in de Nederlandse rechtsliteratuur

In zekere zin houdt het rapport het midden tussen twee uiterste strekkingen die in de Nederlandse rechtsliteratuur terug te vinden waren.

Zo betoogde aan de ene kant de Nederlandse Hoogleraar G.P. Hoefnagels gedurende jaren in diverse publicaties alsook in zijn boek 'Samen trouwen, samen scheiden. Scheidingsbemiddeling als een methode van recht en psychologie' dat (psychologische) begeleiding en (juridische) bemiddeling niet los van mekaar kunnen bestaan. Volgens hem moet de jurist zodanig geschoold worden dat hij beide kan combineren.

Aan de andere kant stelde de Nederlandse Hoogleraar H.U. Jessurun d'Oliveira in zijn artikel 'Echtscheiding uit de hobbyshop' dat 'een ruim te verspreiden echtscheidingsprocedure zoals in

Engeland over de punten waar men bij de echtscheidingsregeling aan denken moet, een stuk of wat procesformulieren en mondelinge inlichtingen te verstrekken door het griffiepersoneel samen een vrij goedkope echtscheidingsgereedschapskist vormen waarmee de gemiddelde doe-het-zelver wel uit de voeten zal kunnen'. Hij is voorstander voor het geheel uitschakelen van de jurist in het echtscheidingsgebeuren. Dat dit ten koste zou kunnen gaan van de zwakkere partij blijkt hij te erkennen doch ook te willen aanvaarden: "Dit is mogelijk, maar ik vraag me af of dat te verhelpen is met rechtsgeleerde bijstand en rechterlijke interventie. Wanneer er sociale ongelijkheid heerst kan de machinerie van het recht er meestal niet iets aan rechtbuigen, al ziet het er op papier misschien piekfijn uit."

IV. Naar een Vlaamse visie

Scheiden doet lijden, luidt het spreekwoord. Wie weet dat er in ons land jaarlijks meer echtscheidingen dan huwelijken plaatsvinden kan zich wellicht het menselijk leed, de agressie en frustratie inbeelden die daarmee gepaard gaan met alle gevolgen vandien. Vandaar het maatschappelijk belang om als decreetgever degelijke initiatieven die een waardevolle bijdrage kunnen leveren tot het voorkomen en milderen van dit lijden te erkennen met het oog op een heilzaam maatschappelijk effect en een goede kwaliteitsbewaking.

Om hiertoe te kunnen komen is het in onze visie van cruciaal belang op twee vlakken een onderscheid te maken. Ten eerste kan niemand er om heen dat een scheiding nogal verschillende gevolgen heeft al naargelang er in de relatie kinderen aanwezig zijn of niet. Een tweede cruciaal onderscheid – dat overigens ook uit het Nederlandse voorbeeld zeer goed naar voor komt – is dit tussen begeleiding en bemiddeling. We gaan hierna nog even dieper in op beide onderscheiden.

1. 'Scheiden van' versus 'omgaan met': de aanwezigheid van kinderen

Van kinderen kan je niet scheiden. Althans dat is onze mening. Ook al loopt de relatie tussen de ouders spaak, het verder omgaan met de kinderen moet in hun belang op een serene en liefst door alle partijen aanvaarde manier worden geregeld. Het is voor de kinderen van kapitaal belang dat bij het uiteengaan van de ouders alles in het werk

wordt gesteld om de nadelige effecten van zo'n scheiding te beperken. Dit kan door te ijveren voor een goede omgangsregeling. De ervaring leert dat zo deze regeling het akkoord wegdraagt van beide partijen er zich veel minder problemen voordoen bij de uitvoering ervan. Het spreekt voor zich dat dit een enorm pluspunt is dat de druk op de kinderen verlicht. Maar zo'n goede regeling komt niet altijd vanzelf. Aan zo'n relatie voor de toekomst moet gewerkt worden en dat vereist vaak een deskundige begeleiding vanuit het welzijnswerk.

Iedereen zal toch willen beamen dat de uitwerking van deze omgangsregeling geheel anders ligt dan de regeling van de andere gevolgen bij een scheiding. Zo bijvoorbeeld de vereffening-verdeling van roerende en onroerende goederen of de regeling van de pensioenrechten.

We hopen hiermee dan ook aangetoond te hebben dat indien er kinderen aanwezig zijn scheidingsbegeleiding of -bemiddeling niet volstaat maar er daarentegen juist omgangsbegeleiding nodig is.

2. Begeleiding versus bemiddeling

Kunnen praktijkjuristen zoals advocaten en notarissen mits een gepaste bijscholing wellicht beantwoorden aan wat in het Nederlands rapport zo mooi omschreven wordt als 'bemiddeling, een rationele probleembenadering met voldoende ruimte voor emotionele betrokkenheid', dan zijn zij hoegenaamd niet geschikt om de verwerking van de scheiding en in heel wat gevallen ook de boven beschreven omgangsregeling voor de kinderen te begeleiden. Hetzelfde rapport stelt terecht dat er een groeiende maatschappelijke behoefte is aan begeleiding bij deze menselijke problemen die momenteel bijna niet wordt voldaan.

Het spreekt voor zich dat hier duidelijk een opdracht is weggelegd voor het welzijnswerk.

Anderzijds werd op het Vierde Wereldcongres van de International Society on Family Law aan de Harvard University te Boston een duidelijke bekommernis over de grenzen van deze begeleiding naar voor gebracht: "Bezorgd was het congres over het feit dat niet alleen advocaten en andere juristen, maar ook artsen, psychologen, dominees en sociaal werkers de scheidende partijen helpen onderhandelen en proberen tot afspraken te komen over alimentatie, de echtelijke woning en de verdeling van de eigendommen, voordat de zaak voor de rechter komt. Het juris-

tencongres kon zich wel voorstellen dat niet-juristen het afscheid van echtelieden begeleiden, hen helpen elkaars nieuwe positie te verkennen en erkennen dat zij afspraken maken over de kinderen, maar niet-juristen moesten afblijven van het recht."

We kiezen dan ook voor volgende definities.

Scheidings- of omgangsbegeleiding

is een vorm van (therapeutische) hulpverlening die er specifiek op gericht is het uit elkaar gaan van mensen te begeleiden en dan heel in het bijzonder om het verder voortbestaan van de relatie met de kinderen mogelijk te maken.

Deze begeleiding wordt best overgelaten aan deskundige hulpverleners wiens opdracht het is mensen te helpen bij de psychologische verwerking van hun scheiding.

De scheidingsbegeleider is een psycholoog, therapeut of maatschappelijk werker. Het lijkt dan ook beter deze term te hanteren wanneer we in de Vlaamse Gemeenschap in het kader van de bijstand aan personen een erkenning willen geven aan personen of organisaties die zich hierop toelagen. Een reglementering hiervoor zou dan kunnen gespiegeld worden aan het decreet houdende maatregelen tot kwaliteitsverbetering van de dienstverlening door huwelijks- en relatiebemiddelaars. Luidens de definitie daarin gaat het om de begeleiding van mensen die erop gericht is relaties tot stand te brengen. De tegenhanger hiervan is het begeleiden van mensen die uiteengaan.

Scheidingsbemiddeling

is een vorm van juridische dienstverlening die erop gericht is te komen tot een overeenkomst (juridische akte) die de gevolgen van de echtscheiding regelt waarbij een zo rechtvaardig mogelijke vereffening-verdeling plaatsvindt die met het oog op de toekomst doelmatig wordt geregeld en waarbij de levensmogelijkheden van man, vrouw en kinderen zoveel mogelijk bevorderd en zo min mogelijk belemmerd worden.

De scheidingsbemiddelaar is een advocaat of notaris. Praktijkjuristen weten immers beter dan wie ook wat de gevolgen zijn van gemaakte afspraken maar evenzo wat partijen kunnen verwachten zo zij niet tot een akkoord komen. Ze kunnen ze dus meteen inlichten over alternatieven maar ook over de grenzen van een akkoord. Voor de beide beroepsgroepen gelden bovendien de door het

Nederlands advies zo hoog ingeschatte voordelen van de vertrouwelijkheid van de onderhandelingen en kwaliteitsbewaking door een beroepsgroep met een strikte deontologie, tuchtrecht en uitgewerkte beroepsaansprakelijkheid.

Niettemin menen we dat scheidings- of omgangsbegeleiders ook melding mogen maken van scheidingsbemiddeling op voorwaarde dat ze een samenwerkingsakkoord met een advocaat of notaris afsluiten.

Door dit duidelijk in terminologie in te voeren kunnen daarenboven een aantal netelige punten vermeden worden :

- 1° ten eerste is er het bevoegdheidsprobleem. Naar onze mening is het Vlaams Parlement niet bevoegd om advocaten en notarissen, welkdanige verplichting of verbod op te leggen. De door ons voorgestelde aanpak maakt deze discussie overbodig ;
- 2° ten tweede kan het niet ontkend worden dat bij een gelijke term voor beide inhouden er mogelijks oneerlijke concurrentie zou kunnen ontstaan. Zo zouden alle scheidingsbemiddelaars – advocaten en notarissen uitgezonderd – publiciteit kunnen maken voor de aangeboden diensten (hetgeen overigens thans volop gebeurt) ;
- 3° ten slotte moet het toch vermeld worden dat een aantal scheidingsbemiddelaars de facto door de overheid gesubsidieerd worden hetgeen voor advocaten en notarissen evenmin opgaat. Op zich is dit ook niet verkeerd op voorwaarde dat het duidelijk is wat door wie wordt aangeboden en wat de overheid subsidieert.

Patricia CEYSENS

VOORSTEL VAN DECREET

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

HOOFDSTUK II

Definities

Artikel 2

- 1° scheidings- of omgangsbegeleiding : activiteiten die ertoe strekken partners, al dan niet gehuwd, bij het uit elkaar gaan te begeleiden met het verwerken van hun emotionele problemen en dan heel in het bijzonder bij het verder vorm geven aan hun relatie ten aanzien van de kinderen ;
- 2° scheidings- of omgangsbegeleider : natuurlijke persoon die tegen betaling de scheidings- of omgangsbegeleiding op zich neemt en die niet als dusdanig en volgens de voorwaarden van dit decreet wordt erkend ;
- 3° scheidings- of omgangsbegeleidingsorganisatie : de rechtspersoon wiens activiteiten uitsluitend of gedeeltelijk betrekking hebben op scheidings- of omgangsbegeleiding en die als dusdanig en volgens de voorwaarden van dit decreet wordt erkend ;
- 4° scheidingsbemiddeling : activiteiten die ertoe strekken een schriftelijke overeenkomst op te stellen die de gevolgen van de scheiding vastlegt waarbij een zo rechtvaardig mogelijke vereffening-verdeling plaatsvindt die de levensmogelijkheden van alle partijen zoveel mogelijk bevordert ;
- 5° scheidingsbemiddelaar : advocaat, notaris of een scheidings- of omgangsbegeleider die een samenwerkingsakkoord met een advocaat of notaris heeft afgesloten ;

6° scheidingsbemiddelingsorganisatie : scheidings- of omgangsbegeleidingsorganisatie die een samenwerkingsakkoord met een advocaat of een notaris heeft afgesloten ;

HOOFDSTUK III

Toepassingsgebied

Artikel 3

Dit decreet is van toepassing op de natuurlijke en rechtspersonen, hierna scheidings- of omgangsbegeleiders en scheidingsbemiddelaars genoemd, wier activiteiten uitsluitend of gedeeltelijk betrekking hebben op scheidings- of omgangsbegeleiding en scheidingsbemiddeling.

HOOFDSTUK IV

Erkenning

Artikel 4

Het is verboden scheidings- of omgangsbegeleiding aan te bieden zonder erkenning door de Vlaamse regering. De erkenning wordt verleend voor 5 jaar en is vernieuwbaar.

De erkenning wordt verleend wanneer is voldaan aan de bepalingen van het decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

HOOFDSTUK V

Erkenningsvoorwaarden

Artikel 5

Om een erkenning als scheidings- of omgangsbegeleider desgevallend organisatie te verkrijgen en te behouden moet de scheidings- of omgangsbegeleider desgevallend organisatie voldoen aan de volgende voorwaarden :

- 1° beschikken over voldoende beroepskennis of een beroep kunnen doen op voldoende en bevoegd personeel of medewerkers. De Vlaamse regering bepaalt de andere regels en kwalifi-

caties waarvan dit personeel en de medewerkers moeten voldoen ;

2° beschikken over infrastructuur die voldoet aan de door de Vlaamse regering bepaalde minimumvoorwaarden ;

3° ten minste de volgende activiteiten uitvoeren :

a) de voorbereidende informatieverstrekking aan de cliënten betreffende de werkwijze, het ledenbestand, de maatregelen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer en desgevallend betreffende de begeleiding van de cliënten ;

b) de dienstverlening die in de overeenkomst met de cliënten werd vastgelegd daadwerkelijk uitvoeren ;

c) ter beschikking staan van de cliënten ten einde op hun verzoek de dienstverlening te bespreken ;

4° onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het dossier van de cliënt ofwel vernietigen, ofwel aan de cliënt overmaken, ten laatste zes maanden na stopzetting of beëindiging van de overeenkomst ;

5° ten volle zijn medewerking verlenen aan de controle uitgeoefend door de daartoe door de Vlaamse regering aangeduide beëdigde ambtenaren van de diensten van de Vlaamse Gemeenschap.

HOOFDSTUK VI

Kwaliteitscommissie

Artikel 6

§ 1. Er wordt een pluralistisch samengestelde kwaliteitscommissie opgericht. De commissie bestaat uit 5 personen. De leden worden benoemd door de Vlaamse regering voor een termijn van 5 jaar. Deze termijn is eenmaal hernieuwbaar. De kwaliteitscommissie stelt een huishoudelijk reglement op dat ter kennisgeving aan de Vlaamse regering wordt bezorgd.

De kwaliteitscommissie heeft tot taak :

a) de Vlaamse regering advies te verlenen betreffende de aanvragen tot erkenning als begeleider of begeleidingsorganisatie, alsmede betreffende de intrekking of schorsing van de erkenning ;

b) de klachten van de cliënten te onderzoeken en zonodig een bevredigende oplossing voor te stellen aan de begeleider en de cliënt ;

c) alle taken uit te voeren die de Vlaamse regering haar opdraagt betreffende dit decreet.

De commissieleden zijn tot geheimhouding verplicht van persoonsgegevens, tenzij deze van belang kunnen zijn voor een gerechtelijk onderzoek.

§ 2. De Vlaamse regering kan, na advies van de kwaliteitscommissie van advies, de erkenning schorsen of intrekken indien aan de bepalingen van dit decreet of de uitvoeringsbesluiten ervan niet wordt voldaan.

De Vlaamse regering brengt haar voornemen vooraf schriftelijk ter kennis van de betrokken begeleider, die over een termijn van één maand beschikt om zijn verweermiddelen voor te dragen.

De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels betreffende de informatie aan de cliënten en aan de media, die gelden ingeval van schorsing of intrekking van de erkenning.

HOOFDSTUK VII

Strafbepalingen

Artikel 7

Gestraft wordt met een geldboete van 26 frank tot 1.500 frank :

1° iedereen die scheidings- of omgangsbegeleiding aanbiedt zonder in het bezit te zijn van de bij dit decreet vereiste erkenning ;

- 2° iedereen die zijn medewerking verleent aan de begeleider die niet in het bezit is van de bij decreet vereiste erkenning ;
- 3° iedereen die scheidingsbemiddeling aanbiedt zonder een samenwerkingsakkoord met een notaris of advocaat te kunnen voorleggen.

Patricia CEYSENS

Yolande AVONTROODT

Patrick LACHAERT
